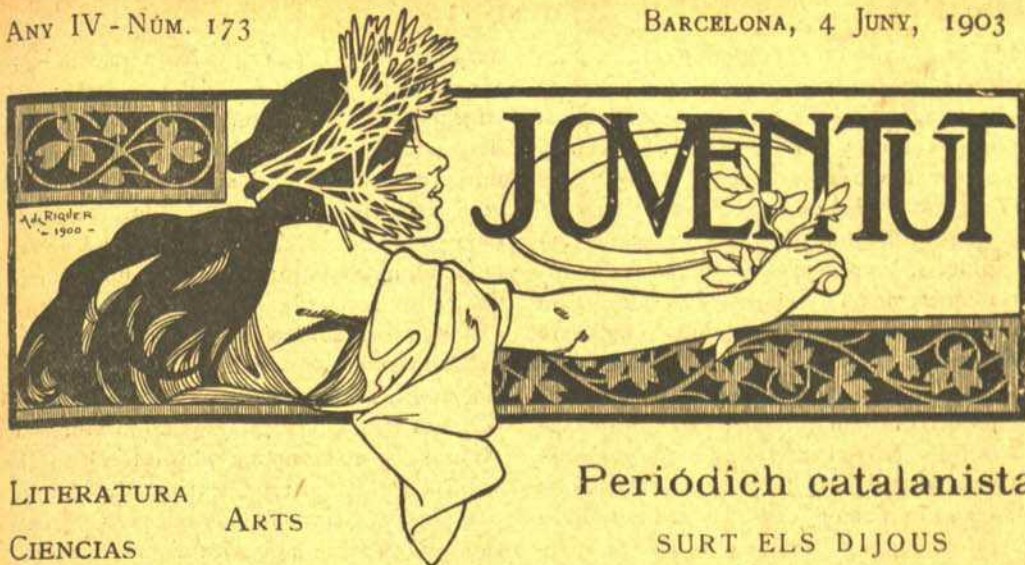

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT... 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS... 40 »

» SENSE FOLLETINS... 25 »

SUMARI:

Lo que deu ésser nostra bandera, per Emili Tintorer. — L'art, per Narcís Vall. — Dietari del cor, per Antón Busquets y Punset. — Oh, «l'armèl...», per Joseph Artis. — Trets de fona: XV, El reclàm, per F. Pujulà y Vallès. — La entrega de la bandera, per Lluís Via. — La nostra, per Angel Guimerà. — «...» per Francesch Matheu. — L'hereu, per L. Escardot. — Novas.

FOLLETI:

MARINES Y BOSCATJES, per Joaquim Ruyra. — Plech 19.

FORA DE LA VIDA, per Joseph L. Pagano. — Traducció catalana. — Plech 13.

LO QUE DEU ÉSSER NOSTRA BANDERA

Jo sento per tota mena de banderas un horror pregón, un rencor inexorable, una especie de rabia intensa que m'exaspera. Y es que jo encara no he vist la bandera ideal, aquella bandera inmaculada qu'entreveig en somnis; aquella bandera que soch jo mateix, que som tots nosaltres, els que pensém igual, els que sentim igual, els que necessitem lo mateix, els que vivim una vida semblanta; aquella bandera, en fi, qu'es la verdadera essencia de la patria nostra.

Jo no la he pas vista may aquesta bande-

ra, simbol de pau, d'amor y de progrés, aixoplugant sota sos plechs de colors seriosos, y sota sos atributs alegòricament protectors, els cors nobles y serens d'un poble gran que no vol imposarse, d'un poble fort que no vol ésser dominador, d'un poble il·lustrat que no vol fer el sabi, d'un poble bell que no vol monopolisar la bellesa, d'un poble generós qu'obre amplament els brassos.

Las banderas que jo he vist no ho son d'aquestas. Ellas onejan sos colors llampants y sos atributs agressius, impudicament, enlluernantnos; ellas serveixen per' alegrar festas que no son pas las nostras festas; ellas transtornan els cors sensibles y violentan els brassos atiantlos hipòcritament a la lluyta fraticida; ellas s'han alsat orgullosas sobre mil camps de batalla y ostentan com recorts gloriosos de gestas barbres els forats de las balas, la negror de la pólvora y la sanch de las victimas; ellas, las pobras banderas fetas d'un tros de fusta y un drap pintat, representan l'honor *quisquillós* e irreflexiu, que's passeja impudicament a tot estrop, per carrers y plassas, com si tractés de desafiar als homes; ellas serveixen de mortalla als guerrers, acoblan sovint als farsants de la politica, l'legitiman las més baixas passions colectivas y converteixen als homes pacifichs en conquistadors crudels, colonisa-

dors egoistas, y quixots estúpids de las més maquiavèlicas aventuras. Ellas han encarnat y propagat tota mena de fanatismes, y ellas, en fi, han sigut y encara son el portaveu de las més estúpides idolatrias.

Y es que la idea de patria, com tota abstracció sentimental, no admet una concreció tangible, o, quan menys, es perillosíssim volerla concretar en un símbol. Els que veyém en aquella idea tot lo més noble, lo més seré y lo més generós que nia en l'ànima d'un poble; els que, per formar part integrant d'aquest, voldriam que sols lo mellor de nosaltres transcendís al exterior, pera honra nostra y profit dels altres; els que creyém que sols es gran l'amor, que sols la lluyta intel·lectual es digna y que una sola fe es fe honorable—la fe en el progrés—; en una paraula, els que pensém y reflexioném, ens espantém dels idols concrets, perque aquests, per rahó de sa mateixa materialitat, ens empetiteixen la idea y, al passar pel garbell de la interpretació colectiva, la transforman, la modifiquen y molt sovint la prostituïxen. No ho dubtéu: la bandera, en general, té quelcòm del sant del altar catòlich. La vella que'l vesteix y ha tocat sas camas de fusta, li pert tot seguit el respecte y no li sab resar res; sols li resa per compliment, distrayentse, y encara perque es vella.

Jo no voldria, ab tot lo dit, fer acte d'agraïvi a aqueixa munió de donas catalanas que ab tant d'entusiasme y amor per Catalunya han fet present a la *Unió Catalanista* de la bandera de las quatre barras. El seu entusiasme y'l seu amor son sos mellors justificatius, y mereixen mon sincer aplauso. Es més: els comentaris anteriors no's refereixen pas a una bandera, sinó a las banderas en general, y sobre tot al us que d'ellas se sol fer y a la interpretació que se las hi dona. Es clar, donchs, qu'en tot cas, en el pervindre y no pas ara podriam serli aplicables. Y ellas, las donas catalanas, no hi tindriam en aixó cap culpa.

Y tampoch voldria que s'interpretessin las mevas senzillas reflexions com a desitj de rebutjar un present tan elevat y significatiu. Lo que si voldria — y perque ho voldria he dit lo dit — es que aquesta bandera, la ban-

dera nostra, no fos pas una bandera com moltes d'altras. Jo voldria qu'ella no fos símbol de guerra sinó de pau, que no anés may al davant dels guerrers per atacar, sinó entre mitj d'ells encoratjantlos pera la defensa; jo voldria qu'ella's conservés tan pura, tan serena y tan immaculada com crech serà un dia la Catalunya nostra; y pera que ho sigui, jo voldria que no se la prodigués, es a dir: que a la bandera com a la patria se la tingués cuydadosament apartada de tota manifestació pública, religiosa o social en que 'l cor y la pensa de tots els catalans no hi vibressin al unisson ab harmonia absoluta. En fi, jo voldria que, fidel representació de la terra que tots aymém, sols fos ella pera tots els catalans un símbol de pau, d'amor y d'esperansa en el pervindre.

L'ART

Aquellas profundas paraulas «No solament de pa viu l'home», contenen una veritat confirmada cada dia per la experiència. Per tot arreu veyém que l'home no'n té prou ab la satisfacció de las sevas necessitats físicas, satisfacció que, tot essent absolutament necessaria, no es pas suficient pera ferli assolir el benestar a que ell, com tots els sers, tendeix ab una forsa irresistible.

Aixó fa que l'home, en el coneixement que tracta de tenir dels sers que'l voltan, no s'atura en las qualitats immediatament utilitzables per la seva subsistència, sinó que va més enllà y'n descubreix d'altras que, malgrat l'ésser materialment inútils, tenen pera ell un gran atractiu ocasionat per un cert goig o benestar interior que la llur presència ocasiona.

Aquest examen li fa veure que certas cosas posseïxen una qualitat tan especial, que la seva sola contemplació, prescindint en absolut de la utilitat, ocasiona una fruhició tan intensa y tan pura que un hom, per un moment, arriba a creure que la felicitat absoluta no es una *idea*, sinó una realitat perfectament assequible.

L'atracció exercida per aqueixa qualitat, que nosaltres anomenem bellesa, sobre l'home, ha impulsat a aquest no solzament a cercarla per tots els medis possibles, sinó a disposar els objectes de la Naturalesa de manera que, donantlos-hi la unitat qu'avans els hi mancava, el conjunt presentés una bellesa molt més intensa que la que naturalment tenian.

Y com que las aptituds no son iguals en tots els homes, aviat se va veure que, al pas que la majoria no tenia altra facultat que la de sentir la bellesa, alguns individus posseïan el privilegi de *crearla* en virtut d'una forsa que als demés els hi havia sigut negada.

A conseqüència de l'admiració que tot lo qu'es una manifestació de forsa inspira, aquests individus foren considerats per tothom com inmensament superiors als altres, y fins se va dir, y's va admetre—y avuy dia continua dihentse y admetentse—que la facultat de produhir obras bellas era la més elevada que podia possehir l'home, y que'ls que la tenian, o sian els artistes, eran absolutament insuperables.

Peró l'home no solzament té la facultat de sentir y de crear la bellesa, sinó que, devant d'un objecte o fenomen qualsevol, sent un impuls, d'una intensitat variable segons els individus, que'l porta a cercar la causa que l'ha produhit; y si la contemplació de la bellesa ocasiona un plaer molt viu, el coneixement del per qué de las cosas omple l'ànima d'una alegria sols concebible per qui l'ha sentida alguna vegada.

El desitj de coneixe, ha portat l'home a voler saber lo qu'es la bellesa y a examinar si realment la seva contemplació, y en especial la seva producció, es l'acte més elevat a que'l sér racional pot entregarse. Aquest examen ha fet veure que la bellesa no pot ésser el fi ultim del treball de la inteligencia, sinó qu'en un lloch més elevat que'l qu'ella ocupa n'hi ha un altre, qu'es el coneixement total de las cosas, y no limitat a una qualitat externa com es precisament la que constituheix la bellesa.

Peró de la mateixa manera que pera crear obras bellas es necessaria una facultat que no tothom té, pera penetrar en la essència de las cosas, pera tenirne un coneixement

tan complert com sia possible, cal posar en exercici una facultat segurament molt més rara que la exigida per la bellesa. Aquesta facultat es la reflexió, y gracias a ella l'home arriba a coneixe d'una manera acabada algunas de las cosas del món en que viu.

La major part dels qu'han estudiat reflexivament la bellesa convenen en que aquesta qualitat existeix realment en els objectes, o sia que no depén de la nostra manera de concebir; però'ls sers la posseïeixen com una qualitat purament externa que no'ns diu absolutament res de la llur essència constitutiva. Es una qualitat qu'afecta sols, per dirho aixis, a la llur manera de presentarse. Aixis s'explica que la bellesa sols impressiona quan un se limita a la pura contemplació del objecte, sens anar més enllà, puig tan bon punt la inteligencia tracta de saber lo qu'es el sér que té al devant, deixa en absolut de tenir en compte aquesta qualitat que no pot donarli la més petita llum per guia en l'examen que té de fer.

Es molt fácil demostrar aixó ab exemples trets de todas las ciencias, però será suficient posarne un tret de la geometria. No pot negarse que tota figura geométrica es bella, mes la ciencia qu'estudia la essència constitutiva de las figuras no ho té en compte pera res. La bellesa, en aquest cas, no es considerada més que pel que's limita a mirar, diguemho aixis, la figura; però no pel qui la estudia y tracta de saber lo qu'ella es. En tots els casos, y sia'l que's vulgui l'objecte considerat, la bellesa es una qualitat tan externa, que se la deixa de banda en el mateix moment en que la inteligencia's disposa a estudiarlo.

Aixó fa que'ls artistes son els homes menos a propòsit pera'ls estudis serios y reflexius; y'ls homes de ciencia, en general, manifestan menos entusiasme per las Bellas Arts que la generalitat dels homes, sense qu'aixó indiqui una desviació de la llur sensibilitat. El diferent valor que'l sabi y l'home vulgar donan a l'obra artistica prové, sens dubte, de que'l primer considera la bellesa com un pur accident, y'l segon creu qu'en todas las cosas ella es la part més important. Per aquesta rahó l'home de ciencia es més amich de contemplar la hermosura dels grans espectacles de la Naturalesa que la de las

obras humanas. La primera impressiona, més que per ella mateixa, per lo que revela; la segona es més superficial y parla poch al enteniment.

Per aquesta causa l'aptitut artistica y l'aptitut científica son, en general, dugas cosas oposadas. Y que necessariament es aixís ho fa veure la consideració de la diferenta indole del treball del home dedicat a la ciencia y del que's dedica al art. El primer s'esforça per apartar tot lo que pugui privarlo de coneixe lo que son las cosas; als seus ulls sols la veritat té valor, prescindint, d'una manera absoluta, de si aquesta veritat es bella o no. El segon no ho cerca lo que son las cosas; es més: fins evita en lo possible'l saberho, perque una experiencia poch agradable pera ell li ha ensenyat que moltes d'aquellas cosas en que's delitava, gran nombre d'aquellas concepcions qu'ell colocava per sobre de tot, devant de la rahó son perfectament absurdas y no poden ésser consideradas més que com una proba de l'atracció que sobre moltes personas exerceix tot lo imaginari y antinatural.

Y fins en las obras bellas qu'están complertament dins de la Naturalesa, la bellesa, devant de la reflexió passa a ocupar un lloch tan secundari, que l'artista, pera qui solzament ella tenia importancia, necessariament s'ha de sentir ferit. Aixó fa que l'artista inconscientment arriba a odiar tot lo que sia producte del esforç reflexiu. A alguns exagerats aquesta mena d'odi's fa fer gran nombre d'extravagancias. No sé ahont vaig llegir qu'en Ruskin no volia anar en ferrocarril. Y no hi há molts artistas que's dolen de que'l

treball reflexiu d'alguns homes fassi desaparèixe cada dia més el misteri que volta tot lo desconegut, y sobre tot, de que'l món estigui dominat per las *ideas abstractas*?

Malgrat tot lo dit, la inmensa majoria de personas que's tenen per ilustradas creuen que'l verdader signe d'intellectualisme, la cultura per autonomassia, es la cultura artistica. Aixó prové de que la multitut no reflexiona, y per lo tant es incapás de comprendre'l mèrit dels homes de ciencia. Si alguna vegada sembla interessarse per un sabí, aquest interès no es més qu'aparent; es un interès forsat, no espontani, y molt semblant a la fingida admiració que demostra una persona que contempla una obra de gran mèrit sense percebirlo, y que tracta de dissimular la seva ignorancia ab moltes exclamacions y frases laudatorias. Tot aixó no té res d'extrany, perque'l mèrit dels treballs científics no està al alcans de la multitut y ningú pot admirar lo que no entén.

De tot lo dit se'n dedueix que l'art no es pas lo més elevat que pot produhir l'home, lo qual se demostra també observant qu'en totas las civilisacions ell es el primer qu'apareix, trigant la ciencia devegadas sigles a ésser coneguda, lo qual fa evident que aquesta es molt més difícil y elevada que aquell. També se'n dedueix que'ls que diuen y escriuen que la cultura de las personas té de midarse pels coneixements artistichs y literaris que posseheixen, afirman cosas qu'están molt lluny d'ésser veritat y que, devant de la rahó, de cap manera poden defensarse.

NARCÍS VALL

DIETARI DEL COR

CXIII

Amoreta, amor:
estronca aqueix plor
que'ls teus ulls escalda;
asserena'l front,
que'ls ayres del món
no t'entrin a l'ànima.

Repósat en mi;
ja'l veurém florí
per la primavera
el desitj suau
d'un idili blau
que'ns lliga a la terra.

Ja'l veurém florí;
reposante en mi
la pau será eterna.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET

OH, L'ARMÉE!

En un diari parisench que tinch a la vista, y entre altrás cosas de relativa importància, hi lleigeixo un cas curiosíssim, que tant per encloure una profitosa ensenyansa, com per sa evident originalitat, crech mereix ben bé ésser conegut.

Se tracta, cavallers, d'un soldat agregat al destacament que guarneix una població situada al departament del Nort de la República, y al qui s'ha aplicat el text d'un códich novíssim, tan extrany com misteriós; puig gràcias a n'ell, y pel fet senzillíssim d'haver tractat de *monieur*, a secas, a un dels *sous-officiers* del regiment, s'ha trobat, de gradació en gradació, *premiat nada menos* qu'ab setanta cinch dias d'arrest, tot veyent de pas—ab la natural sorpresa per part d'ell—com la pena li era aumentada tant com major era la categoria del últim *galonné* que, esdevenint en coneixement de la seva manca de respecte, se plavia ensanyantshi.

Y aixó, ciutadans, si no fos altament dolorós, puig que senta una premisa quinas conseqüències ulteriors, per lo fatals, son de tot punt difícils de preveure, depassaria ab torna'ls límits de la jocositat.

No cal que demanáu antecedents ni que al pretendre jutjar un efecte preguntáu d'ara en endevant cóm els aconteixements se succeixen. ¿Sou soldats? ¿Delinquit? ¿Se vos castiga pel superior més immediat? Donchs no donarhi voltas: podéu ja en principi abrigar la plena convicció de que la pena que aquest os imposi, la veuréu pujar com si res, arribant potser al doble o triple quan la falta comesa arribi en coneixement del superior del superior qu'os ha inferit el càstich: y aixis més tart per un altre y un altre, en progressió ascendent sempre, fins al extrém de que'l descuyt més insignificant y de menos importància a primera vista, pot en un moment donat ocasionarvos un disgust tan serio com el qu'haurá tingut el soldat de referència.

No está del tot malament...

En aquests temps que tant se prodigan las lloansas, molts cops ben inmerescudas, que s'aixeca una estatua a cada cantonada, y que fins—ja podém dirho—l'haver sofisticat ab éxit algun producte alimentici o l'haver

robat en el pes y calitat de determinat article constituheixen mérits y títul suficients pera que'l vostre nom se dongui un dia a qualsevol dels carrers del poble que per dissort os vegé nàixer o vos hostatjà ab pena, me sembla infame, altament injust, que's deixi a l'ombra y en el més gran oblit al home genial que inventá y posá en us primer que ningú, un sistema de repressió com el de que vinch parlant.

Lo deliciós, lo extremadament delicat y que constituheix, diguemho aixis, el *clou* en aquesta escala de Jacob en la quina per extranya coordinació cada grahó representa una nova agravació de la pena, son, com he fet notar, els vols que indefectiblement la pràctica d'aquesta legislació novíssima está cridada a pendre, en el cas més que probable de que prosperi.

En lo successiu, y ja ab la certesa de que la condempna deu ésser aumentada, no hi haurá processat que s'estimi, que a la notificació de la sentència no demani la de la conseqüència final inevitable: aixis no sigui més que pera estalviar-se l'angoixa que pel esperit representa la demora del temps, y per altra part, ab rahó sobrada; si un càstich senzillet de dos o tres dias de mecànica poí, sense saberse cóm, convertir-se en quaranta dias de presó, posém per cas, dever d'humanitat es el dirho desseguida.

Mes qui sab si la qüestió deu ésser—y en aixó radica potser el *quid occultum* que'ls profans no endeviném—fer compendre al soldat ras que, més aviat que una conseqüència de la falta comesa, es el càstich una derivació del grau qu'ostenta el qui castiga. Perque, ésser capitá—suposo—no seria tal vegada cap orgull si no anés adherida al empleo aquella satisfaccioneta íntima y boy-boy de mala lley que proporciona sovint el gust de poder mostrarse més rigorós, y per tant més enérgich que un vulgar sargent; com aixis mateix l'ésser comandant o coronel no's diferenciaria ab gran cosa dels subordinats si, de temps en temps, no podian aquests fer sentir el pes de l'autoritat ab més vigor que un capitá.

No hi há més.

Aquest y cap altre deu ésser el fi primordial del fi que la disciplina persegueix, y fins anéu a saber... anéu a saber si allargant la

cosa, caminant de deducció en deducció, vindriam a parar en la conseqüència de que en això estriba gran part d'aquella forsa envejada qu'en el camp de batalla y en lo més fort d'un combat decideix la victòria per un o altre bando.

Concretemho.

Una falta comesa no tindrà pas may més ni menys gravetat perquè sigui un o altre'l qui la casualitat cridi a solventarla, ja que resta encara per establir la gerarquia de la pena, y tampoch desde que'l món es món s'ha vist, crech jo, un còdich que digui, per exemple: serà castigat ab dos dias de presó el ciutadà que s'apodera de tal o qual objecte propietat d'un altre: no obstant, si'l jutje que falli suma a sa condició de tal mèrits contrets per antiguitat o altre concepte, alguna condecoració, quelcòm en fi que'l distingeixi entre'ls funcionaris com ell, podrà, estirant la cosa, enviar al culpable a morir al pal.

Es el *colmo*: sols per'xó deurian els francesos coneixe y retenir el nom del autor de aquesta lúgubre fantasia; caminant els temps, podrian, com he dit, rendirli'ls honors que's deuen als homes que perpetüan una època.

Res proba tant lo estantís del *panache militaire* com las miserias a las quals y pera perdurar ha de corre a apoyarse; y lo que per de comptat el fa verament insuportable a tot home d'intel·ligència, es, molt més encara que l'ésser crudel y odiós, lo que té de sobirana-ment bestia y ridicul.

Se pot soportar un sufriment ab certa paciència, quan a hu li cab per endevant la seguretat de que aquest reportarà més o menys tart alguna utilitat pràctica en un o altre ordre de la vida: se revolta, en cambi, l'esperit del home més inofensiu, devant aquest estol nombrós de reglaments y ordenansas de tots matisos que, molt lluny de dignificar al individu o afirmar quelcòm, semblan més aviat creats expressament pera deprimirlo mantenintlo en estat de perpetua imbecilitat.

Pleguém.

En bona fe, y aixó no ho dich pas per dirho, hauria desitjat viure tot el temps que de vida'm quedi alimentant la il·lusió de que pera consagrar-se héroe no era precis, tan exstrictament indispensable, l'abdicar en absotut de

aquellas condicions qu'adornan y enorgulleixen l'home; me sab greu que seguidament els aconteixements me demostrin lo contrari.

El cas especialíssim d'aquest soldat francès no pot menys que reflexar en mon cervell una idea ben migrada de la virtualitat de certas cosas... o de la manera d'ésser dels héroes.

JOSEPH ARTIS.

TRET DE FONA

XV

EL RECLAM.

En tot temps els poderosos han verificat actes que'ls hi han ocasionat plaher, sense tenir en compte la molestia que podian ocasionar a altrás classes. Ja la guerra, devastantho tot; ja la cassera, atravesant els camps conreuats pel pagès... L'ociós té necessitat de grans emocions que no sab trobar en ell mateix, y'l malestar que'ls seus actes ocasionan a altres sers entra en el compte de las grans emocions per ells desitjadas y buscadas.

Avuy dia no es poderós l'aristócrata del múscul (fort); ni l'aristócrata de la sanch (noble); ni tan sols l'aristócrata del nirvi (intelectual). Avuy dia'l poderós es l'industrial. Y obehint a la llei general, construeix automòvils, munta en ells, els llença a esbojarradas velocitats, y creuha las carreteras com si a ell sol pertanyessin, escombrantlas ab sas màquines enginyosas de tots els sers vivents que tinguin a bé fer us dels camins nacionals qu'ells també pagan y que a ells també pertanyen.

Es el salvatjisme de tot temps que's presenta baix una forma moderníssima: mes hi há en el fons una degeneració espiritual.

Madame Renaud té dos fills, que corren en la cursa Paris-Madrid en dos automòvils. L'un d'ells s'estabellà pel camí. Ho comunican a la mare, y aquesta diu: *Vull que l'altre fill meu continuhi.*

¿Creuréu per un moment en el renaixement del esperit de las mares espartanas? No: esborréu aquesta creencia del vostre cervell si hi acudeix.

No's tracta de posposar el fill a un ideal superior, no's tracta de la patria, del bé dels

altres ciutadans, de la felicitat d'un tros d'humanitat, ni del desitj de donarho tot per al progrés... no.

Madame Renaud es fabricant a d'automòbils, y li calia acreditar la seva marca.

F. PUJOLÀ Y VALLÉS.

LA ENTREGA DE LA BANDERA

Avans del funest maridatge dels Reys Catòlics, quan a dintre 'l real monastir de Poblet no hi havia arribat encara la influència del gust del Renaixement, ni molt menys la fabrica del monumental cenobi havia sigut profanada pels enfardegats barroquismes del segle XVIII; en aquells temps en que'ls macisos murs ostentaven arreu la empremta poderosa del art romànic si dataven dels sigles XII y XIII, y del gòtic més pur si eran bastits durant el segle XIV, pot dirse que nostra nacionalitat catalana, satisfeta de la superioritat de son geni, fort y civilisador, no deixava may de mostrarse sagellada en tota obra gran y bella. Aixís en el monastir de Poblet no sols hi veyém el caràcter català en sa arquitectura hermosa y sobria, sinó que hi veyém també a cada portalada, aprop de molts finestrals, arrán dels modillons dels frisos, al cim o al peu de las columnas, en las sepulturas, en las llosanas del paviment o en las voltas de las naus, l'escut de las quatre barras.

Passa'l segle XV, y aytal escut ja no es esculpit pels artistes; mes no perque l'esperit de progrés y de germanor dels homes sia tal qu'hagi abolit las nacionalitats (progrés que socialment fora ben negatiu si ab ellas se negavan els homes que las constituïen), sinó perque nostra nacionalitat es absorbida per una politica corrompuda y pel gust estragat de l'època.

Aquest paréntesis vergonyós, traduït en una decadencia manifesta del esperit català, devia cloure ab una desfeta més vergonyosa encara, ben diferenta per cert de las qu'ocasionan els grans moviments revolucionaris quan tenen quelcóm de conscient. Aytal desfeta fou la profanació que l'any 35 del segle passat sofriren Poblet y altres grans monuments de Catalunya després d'haver passat per la profanació lenta dels monjos y dels pseudoartistes qu'havian vingut desnaturalisant durant centurias enteras l'esperit artístich de la rassa.

La part sana del nostre poble, la verament avensada, la qu'ha servat, a través del temps y de las vicissituds, l'esperit d'emanipació que caracterisà als antichs catalans, ha obert els ulls per fi, y al extendre l'esguart sobre'l passat, ha cregut qu'en ell devia cercar la font de sas reivindicacions dera fer quelcóm de profit, ja que'ls ideals de

llibertat que's persegueixen han d'ésser mantinguts tot mantenint ab ells, pera ferlos forts, la propia personalitat, no ab esperit regressiu, sinó ben progressiu y enlayrat, com ens ensenya la historia qu'ha sigut sempre l'esperit de Catalunya, la nació llatina més civilisada de la Edat Mitja, y, avuy que's desperta malgrat el jou polítich que sofreix, la més avensada de quantas integran l'Estat espanyol.

Per això fou una bella idea la que tingueren las donas catalanas de fer entrega a la *Unió Catalanista* de la bandera de las quatre barras en l'històric monastir de Poblet, hont cada antich detall arquitectònic es una pàgina gloriosa del art català que no necessitaria pas el barrat escut pera mostrar ben sencer l'esperit de la rassa. Y per això, en aquell recinte, revesti l'acte una importancia inmensa, com inmens fou l'entusiasme dels milers de personas que de tots indrets de Catalunya hi concorregueren.

L'haver retornat de la festa en moments en que deu entrar en màquina aquest número'ns priva de donar una ressenya detallada: però com que aquesta ja l'haurán trobada nostres llegidors en la part d'informació de la premsa catalanista diària, sols de la significació del acte hem volgut ocuparnos, consignat que pocas vegadas, tal volta may, ha celebrat el Catalanisme una festa hont el medi respongués tan bé al fi, y tan grans fossin l'entusiasme y la gentada.

L'Orfeo Català hi ajudà poderosament ab sos cants inspirats, que traduïen lo més pur de l'ànima de nostra terra escampant arreu flayre de bellesa y de poesia. De Tarragona havia vingut expressament la benemèrita institució pera cantar l'himne *La nostra bandera*, original d'en Maragall y en Millet. Y com el cantà, en aquell moment solemne! Esborronat tothom d'entusiasme pels anteriors cants y pels parlaments que pronunciaren n'Agnés Armengol de Badia al entregar la bandera y en Joseph M.ª Roca al rébre-la, l'himne acabà de somoure tots els cors. L'entusiasme esclatà llavors de manera grandiosa, no traduït en aplaudiments y exclamacions, sinó en cants, en cants benèhits, en cants de deslliuransa. Y esclatà ab tota sa majestat l'himne de *Els Segadors*, y las voltas ressonaren ab sos accents, als que s'hi barrejaren els del tro que's sentia retrunyir en mitj d'una tempesta desfeta. Aixoplugats sota aquell voltas deu o dotze milers de catalans, sentiren tota la forsa d'un gran símbol. Cants de lluyta eran els seus, cants de lluyta's de la naturalesa. Era menester, es menester, donchs, lluytar contra las desviacions dels que corromperen l'art de Poblet; contra'ls opressors qu'han volgut ofegar l'esperit de rassa; contra la onada forastera que'ns priva de desenrotllar nostras costums y nostras lleys, de cantar nostres

cants y de viure la vida superior desitjada pels homes que's senten lliures.

Mes també cal la germanor entre tots els qu'estimem Catalunya; cal que la bandera no'ns meni com a remats, sinó que'ns guihi com a convensuts, sense fanatismes, sense mesquinesas personals; cal que'ns fassi consciències dintre de nostras creencies y 'ns aixampli l'esperit pera reconeixe a tothom el dret que té de trevallar per la patria segons sas conviccions y son modod'esser; cal que'ns allunyi de las lluytas de partit que son la característica dels Estats inferiors, com l'espanyol, vehi o germà dels alarbs, dels endarrerits eterns; cal que sia bandera de democràcia y que com a tal vingui a destruhir banderas y banderetas, que de totes som enemichs en quant signifiquen fanatisme y negan y prostituheixen l'esperit democràtic que invocan. Per aixó totes las rebutjem, per trobarlas negatives en la lluyta per la dignificació humana.

Aquesta es la missió del Catalanisme: sobre la Catalunya vella, bastir la nova Catalunya fentla ben progressiva. Y dintre d'aquesta Catalunya, que cadascú vagi fent

sa via com en els pobles cultes la fan els homes, sens erronis conceptismes de reaccionaris y d'avensats, ab llibertat pera tothom que de bona fe trevalli. L'esperit ample, la convicció ferma y'ls procediments honrats: heushaqui tot lo que's necessita.

Aixis creyem qu'ho havian comprés els catalanistas en el solemne acte d'entrega de la bandera, puig el Catalanisme en massa hi estigué representat, no mancanthi ni aquellàs entitats qual assistència no podia exigir-se.

La causa de la *Unió Catalanista*, qu'enclou tots els grans principis del Catalanisme militant, ha rebut ara l'adhesió d'altres importants branques del autonomisme català, y cada dia té més convensuts y més adeptes dintre sos grans principis de sempre. Que sia ara més que may causa d'amor pera tothom; causa d'amor pera que tots hi apreciïn honradesa y esperit ample y progressiu; causa d'amor perque las donas, las amorosas donas, son las que li teixeixen la bandera qu'ha de ferla més gran y ha de convertirla de fet en llas de germanor per tots els homes.

LLUÍS VIA.

LA NOSTRA (*)

Bandera, santa bandera,
bandera dels catalans:
alsemte a la devantera
sobre'l pit y ab dugas mans.

Ve ab nosaltres nostra mare
nostra llengua y nostra lley:
la dissort no'ns aclapara;
fins cayguts som poble rey.

Dels brassos d'en Casanova
els nostres t'han recullit,
y ara ets l'antiga y la nova,
qu'ets la terra y l'esperit.

Que't segueixi qui es de rassa;
que s'aparti el qu'es dels borts.
Sota terra, a cada passa,
fins estremitats als morts.

Y puig ets la patria vera,
será lo que Deu voldrá.
Avant y enlayre, bandera,
que la sanch ja't seguirá!

Deslliurans de forsa extranya;
si eram pochs, ja som llegions.
Sant Jordi mata l'aranya,
y destría las regions!

ANGEL GUIMERÀ

* (*)
**

—Alséu vostras banderas!—
cridava'l rey Martí,
y ab aquell crit d'engunia
la patria s'esmortí.
Pel tornaveu dels sigles
ressona'l crit sens fi:
—Alséu vostras banderas!—
encara'ns torna a di.

—Alséu vostras banderas!—
van fent els Jochs Florals.
La terra s'hi es posada
teixintne'ls quatre pals;
las donas ja la brodan,
la engrapan els més alts,
y amunt va la bandera
dels nostres ideals.

Demunt las quatre barras
hi há'l nostre campió,
el cavaller Sant Jordi
matant el vell dragó.
Pels fills de Catalunya
ben clara es la llissó;
contra dragons y aranyas
Sant Jordi 'ns es patró.

Bandera de la Patria,
desplega ton satí,
que tots a la teva ombra
tos fills hi hem de seguir.
Units, las ponentadas
no'ns farán pas desdít,
per tu tots volém viure,
per tu volém morir.

FRANCESCH MATHEU

(*) D'entre las composicions poéticas que la bandera de la *Unió* ha inspirat als poetes catalans, transcrivim com a més notables aquestas dugas, copiantlas de *La Renaixensa*, que las publicá en son extraordinari d'avant d'ahir.

- L'HEREU

A Ignasi Iglesias.

—Y ara!... ¿Qu'ho dihéu de debò?—demanà la Pepa badant boca y ulls, mentres li queya entre las esclofollas el ganivet punxagut ab que pelava trumfas a la porta del hostal.

—Oytal!—respongué satia.—Sembla mentida que no te'n hakis ataleyat, tan a la vora que la tens!...

—Ja veuréu: com vaig sempre per feyna y no'm fico may en ningú, res té d'extrany... Però vaja! no me'n puch avenir!... Ay carayna de Bell Ves ab quinas en surt ara, cap a sas vellesas.

—Ts! vellesas, vellesas...—respongué la jaya bo y enfonzant dintre l'esmirriat monyo de cabells grisos, varis cops y precipitadament, l'agulla de fer mitja com si volgués treure de sa closca la resposta...—¿Vella, la Bel?... No tant, dona, no tant. ¿Sabs qué deu tenir?... A la ratlla dels quaranta cinch, y ben mirat, encara pot fer feyna en aqueixa edat una dona com ella, ben apeixada, que no s'ha posat may cap pedra al-fetje...

—Bé, però escoltéu: en Mandri ja té forsas més anys qu'ella...

—En Mandri, dius! Quin un! Ve de bona soca. Quan ell se va casar ab la Bel, sa mare encara criava.

—Qué voléu qu'os digui!—afegi la neboda, seguint sa tasca.—Jo me'n donaria vergonya d'aquestas cosas, tenint una mosca ja casada y qu'aviat la farà avia... ¿Y qu'está de gayre temps?

—Deurá ésser per la brema. Eyi dich jo, donchs lo qu'es per ells, qu'es cas que surés la cosa; y com ella es ja tan grossa de mena...

—Y'l vostre fill ¿qué'n diu d'aixó? Miréu que si ara la Marieta cau del escambell... Oh, y en Mandri! Tant que'l desitjava un heren a primerias... Vejám, vejám com anirán las cosas!

—Qué sé jo!—respongué la vella tota capficada.—En Janet y'l noy están tots enfutismats, per molt que jo bé'ls predico que no cerquin rahons, donchs encara no se sab lo que passarà. Lo que'ls fa estar més cremats es pensar que'ls Mandris ja ho devian saber

qu'ella estava embrassada ans de casar la pubilla ab el nostre Quelò, y s'ho van callar per por de que's desfés el casori, o de que'l noy fes arreglar las cosas d'altra manera. Lo que hi há, es que des que la nova ha comensat a corre, que a casa no saben pas lo que's fan. Tot va en renou. A primerias la jova no s'ho volia creure que sa mare estés aixis, deya que no podia ésser...

—Ay carayna! Vaja, no me'n puch avenir! Qué voléu qu'os digui! Aquestas cosas tan extranyas sempre'm sembla qu'han de dur rahons—acabá la hostalera alsantse, mentres arreplegava ab una mà son devantal ple d'esclofollas.

—Té, Pepa: aqui la tens que ve del hort. Cal no tenir ulls a la cara pera no veure com está. Guáyatela.—

Era pels vols de la capvesprada. El sol s'amagava darrera la cinglera d'un vert negrós, escampant pel cel un lluminós vel que s'esblaymava cap a llevant.

Pel carrer estret, de casas de tapia, encrostissada la cals que las emblancabi un jorn, s'atansava, ab una cistella de cireras sota'l bras, una dona petitona, rabassuda, d'ulls negres y vius, roja y encara fresca, de cos rodanxó y ampla pitrera. Avensava per entre un escampall d'aviram y de criaturas que revolcavan llurs sanitosas carns de montanyenchs, pels dintells de las casotas plenas de moscas. Al primer cop d'ull se li veyá que, sota sas robas de pagesa, anava neta com una plata; balancejava'l cos tot caminant ab calmosa quietut, y, al passar, cambiava algún mot ab las vehinas.

Quan arribá prop de la hostalera, qu'arreplegava'l gibrell ple d'un bé de Deu de trumfas grogas, un somriure francot obri sa ampla boca de llabis groixuts, buyda d'uyals, únich signe de decrepitud que's veyá en ella.

—Hola, Bel,—digué la Pepa.—¿Que vens del hort?

—Si, dona, de cullir quatre cireras pera las monjas, que'n volen fer confitura... ¿Cóm tens el noy, Pepeta?

—Bé; no ha sigut res, gracias a Deu. Cosas del dentat, me penso, y de la mala mama da que li dongui'l dia que se'ns van negar las ocas... ¿Tan mateix, Bel, diu qu'hem d'anar a bateig?—acaba per preguntar la Pepa, friso sa y tafañera, morintse de ganas d'es-

brinar la nova.—Qu'amagat ho duyas, carayna de dona!—

Altres cop se badà l'ample boca somrihenta.

—Bè, deixaho corre—respongué la Bel.—La gent enrahona y potser s'equivoca.

—Carayna! No me'n havia ataleyat fins ara; però creume que si fossis fadrina't veurias ab treballs pera que no t'ho coneguessin. Siga la enhorabona... Si ara teniu un noy, lo qu'es en Mandri no n'estarà poch de tou... Ay, carayña, ves! Sembla qu'encara teniu humor d'anar a fira... No hi há com tenir forsa quartos...

—Noya, en aixó si que no hi valen l'humor ni'ls diners. Ve com ve. Fa vint anys y vuyt mesos que va naixe la Marieta, y poch me podia pensar veurem ara ab aquests mals de cap altre cop. Allavors de la noya, vaig quedar tan malament (vos ne podéu fer memoria, Josepa)—segui la Bel dirigintse a sa consogra qu'anava fent mitja calmosament, asseguda al banch de pedra d'aprop de la porta, —que'ls metjes de la vila digueren que ja se m'havia acabat per sempre'l tenir maynada. Y té, ara si que'ls hauré fet quedar bè, com hi ha món!—

En aquell moment una veu fresca y jova ressonà no gayre lluny de las tres donas.

—Mare! —cridà a la Bel. —Veniu si os plau!—

Era una mossa alta y sapada, d'encrespat cabell roig y pell blanca, mes tota colrada de pigas rossas que la enmorenian. Sos ulls eran petitets y negres, y sa boca roja tancava un dentat admirable. Vora'l portal de casa seva esperava a sa mare que s'anava acostant pausadament, ab un pas feixuch de dona grossa, mentres la filla se la guaytava ab un esguart extrany, el front tot contret.

—Hola, noya!—digué la mare ab son bon somriure, passant per devant de la jova y entrant dret a la cuyna, després d'haver deixat el cistell de cireras demunt d'un ascón de la entrada. —¿Quin vent te porta per aqui, després de tants dias que no havias baixat al poble?—

La mossa no respongué al prompte, y donà una volta per la cuyna com cercant quelcóm que no trobava en aquells moments: tal volta l'esperit per'afrontar la qüestió que l'havia duta a casa sos pares. Al cap de poch, ab las galtas encesas y la veu tremolosa, el punys

sobre'ls costats del ventre que senyalava una propera maternitat, s'encará resoltament ab sa mare y li digué:

—Mare, escoltéu: ¿es veritat lo que diuhen pel poble, qu'estéu embrassada?—

La Bel no s'esperava la pregunta tan crúa, per molt que dias há se la temia. Abaixà'ls ulls com una culpable, reculà unas passas, y se li encengué més la cara.

—Bé... m'ho penso—barbotejà a mitja veu.

Els ulls de la filla espurnejaren.

—¿Y de quan vos penséu estarne?—demana, al cap d'un poch.

—Ay, filla! Aixó si que del cert, del cert, no puch dirho —respongué la Bel més tranquila, pensant sols en el filló qu'en aquell moment sentia bellugar en sas entranyas en voluptuosa sensació.—Me penso que fins un parell o tres de mesos... que...

—Es a dir—cridà la pubilla fora de si—¿qu'estéu de set mesos y no n'heu dit res a ningú? Y ho deviau saber qu'estavau aixis quan vaig casarme, ¿oy?

—Veurás, noya: no, no m'ho creya pas; de cap manera. Qui s'ho havia de pensar! Si com aquell qui diu no m'ho he cregut fins ara que me'l sento!...

—Y donchs, jo, ¿cóm quedo, veyám, si ara teniu un noy? Adeu pubillatje, ¿oy?... Donchs aixó no pot anar, ¿sentiu? Tenim d'arreglarho ab el pare. Si qu'estariam frescos ara, qu'al cap d'avall vingués un marrech a endursen tot lo de casa y a mi'm deixés de qualsevol manera!... Tractes son tractes. En Queló m'ha dit que vos ho digués: ell s'ha casat ab la pubilla Mandri y no ab una cabalera!—

Y la mossa anava amunt y avall de la cuyna exaltantse, cargolant nirviosament las betas de son devantal de pisana nova y estufada, y enrojintse d'aytal manera que, per moments, semblava que sas galtas s'anessin a encendre.

La pobra Bel, asseguda al ascón, las mans encreuhadas sobre'l ventre com si volgués protegir l'infantó contra las malasvolensas de sa germana, la deixava esbravar-se, bocabadada, no sabentse avenir d'aquell esclat de copdicia tan desvergonyit. Ella ja s'ho havia temut un xich allò, mes no de part de sa filla, sinó del gendre, y algún cop, a primerias de sospitar el seu estat, ho havia dit al seu home:

—Si de cas fos... Ay, Jaume!... En Queló, com se posaria!... La Marieta prou es bona xiqueta, mes a cal' Janet ho son tant d'interessats!...

—No t'amohinis, dona,—li havia respost sempre en Mandri, posantli l'ampla mà sobre la espatlla y ab una rialleta d'home satisfet. —Déixamels per mi 'ls Janets. Si tenim un noy, veuràs si filarán dret, y si no, la Marieta no haurà un quarto, tot y essent bona xiqueta com dius qu'es... Massa li hem predicat qu'en Queló sols la volia pels quartos, y ves el cas qu'ha fet dels consells del seus pares...—

Y a la Bel, escoltant a sa filla en aquells moments, li semblava com si fos la boca d'en Queló la que li parlés.

—¿Qu'es això?—feu una veu forta, del dintell de la porta estant. —¿Què hi hà?—

Y entrà a la cuyna un home encara jove, fort, alt y sapat, d'ulls vius, mitj closos sota unas grossas cellas rojas, vestit de vellut, ab morada barretina al cap, net y endressat com en jorn de festa.

A la vista de son pare, callà de cop la pubilla, mossegantse'ls llabis ab despit.

—¿Què hi hà, noya?—tornà a repetir el pagès, després de deixar en un recó de la cuyna un feix de vimets que duya a la espatlla.

Després, tranquilament, ab las mans a la butxaca, anà a asseures al ascón prop de sa muller, tota tremolosa, bo y guaytantse a sa filla ab ayre burlata. Mentres estirava las camas, calmós, sens inmutarse, afegí:

—¿Ja vens a moure rahons, pubilla?

—Sí: pubilla, pubilla...—rondinà ella.—Germana del hereu, segons sembla!... No m'ho volia creure: com qu'ho heu dut tan amagat!...

—Oydá!—respongué'l pare ab una rialleta.—Podiam haverho dit al senyor rector qu'ho tirés trona avall, si't sembla... Bé ¿y qué? Es cert: tindrás un germá ó germana, si a Deu plau, y os tocará a tu y al teu home esserne padrins.

—Peró, pare! Vos dihéu las cosas ab una tranquilitat... y...

—¿Y?...—

—Y a casa, en Queló y'l sogre están donats a tots els dimonis. ¿Que no veyéu com quedarán las cosas si teniu ara un noy y'l feu hereu?

—Quedarán com a n'a mi'm plagui, ¿ho sentiu?—digué en Mandri alsantse molt seriós.—Quan vas casarte, fa prop de mitj any, no sabiam res del cas, ni'ns ho podiam pensar. Ha vingut aixis, alabat siga Deu. Si voléu tenir rahons, en tindréu. Tu no ets més que una beneyta que sempre's deixa entabanar, y'l teu home lo mateix. Digali, y sobre tot al seu pare (qu'ell es la espurna qu'os punxa), que'm vinguin a trobar a mi, y no t'envihin a n'a tu, si volen quelcóm. Ja sabéu com tinch las cosas. Fora del hort de la Riera y'l casal del Puig que't vaig donar al casarte, tot lo demés es meu, ben meu, y soch amo de ferne lo que'm dongui la gana. Ab aixó, de bonas en bonas tot lo que vulguéu, però teniu compte si hem d'anar a las malas.—

A la Bel els ulls li espurnejavan. Alsá son cos feixuch, y acostantse a la llar, se posà a encendre foch, donchs ja's comensava a sentir com els mossos anavan atravessant la entrada, enrahonant ab veu forta, mentres penjavan las cynas.

—Vaja, prou, per l'amor de Deu!—s'atreví a dir, acostantse al seu home y a sa filla ab el gresol encés a la mà.—Deixeuho estar aixó. Jesús! Miréu que tot se sent de la entrada, y no hi hà per qué ferne dos quartos a la gent. Massa que se'n parla, Senyor, massa! Tot el poble'n va ple!... Quina desgracia!

—¿Eh? ¿Qué dius?—exclamà en Jaume, arrugant las espessas cellas y tot girantse de sobte cap a sa muller...—¿Desgracia? ¿Qué't tornas ximpla, borrauga de dona?... ¿Desgracia si tenim un noy? ¿En dius desgracia de tenir lo qu'havém desitjat tota la vida?

—Bé, home, deixeuho estar, vos dich—seguia la Bel, sachsejant el cap amohinada y plorosa.—Será lo que Deu vulgui. Encara no es nada aquesta pobra criatura, que ja té de moure rahons!—

Y mentres tant, la feynera dona, havent penjat el llum, anava apariant el sopar, tota capficada y aixugantse'ls ulls ab la mà.

—Bona nit—digué de sobte la Marieta, girant la esquena y anantsen cap a fora.—Ja'n tornarem a parlar, si Deu vol, un altre dia.—

Estavan renyits encara quan la pubilla Mandri va tenir aquella forta cayguda del

barranch. Un miracle va ésser que no's maldés; però'l part va venir avans d'hora. La Bel se'n pujà corrents cap al casal del Puig a cuydar a sa filla, malgrat que ja no sabia l'hora.

—Ves,—li havia dit el seu home—ja que t'hi empenyas, encara que no s'ho mereixin gayre.—

El part va anar bé, però la nena, una desnerideta vuytmesona, no tenia esma ni per'agafar el pit de sa mare. El metje pronosticà que difícilment viuria, malgrat la exuberancia de llet de que podia gaudir.

El dia que la Marieta va surtir a missa, sa mare's senti'ls primers dolors, y, cansada de tants dias de traqueteig, de pujar y baixar del poble al Puig, se ficà'l llit.

—N'has fet massa, borrranga! —digué en Jaume un xich capficat. —Poch ho farien pera tu, ells. Son uns interessats, creume. Lo qu'es jo no'ls perdono, y pots comptar que si'l vell Janet s'ha ferit d'aquesta manera, es un càstich de Deu. Apa, ara a cuydarte tu.—

Quin daltabaix hi há en aquelles horas de nit a ca'n Mandri! Desde'l demati que la Bel està ab dolors punyents, y sos crits esparveran als que la voltan.

La llevadora y'l metje están reventats. En Mandri, més groch que la cera, bufant a cada punt com si s'ofegué, no para enlloch, va voltant tota la casa, del corral al celler, de la cuyna a dalt a la cambra, el cap cot, las mans a las butxacas de las calsas, la barretina sota'l bras. Sembla qu'hagi perdut l'esma.

—Bevéu, bevéu, Angeleta—diu a la llevadora.—Begui, senyor Grau, si es servit—diu, oferint el vi més vell de las botas.

Sembla com si tingués por de que s'acabin las forsas dels que no s'apartan de la pobra Bel.

Clareja la matinada per las esclerxas dels finestrons mal tancats, quan el doctor, després d'un minuciós reconeixement, diu a l'Angeleta:

—Això no va gayre bé. Aquesta dona es molt forta, però la cosa dura massa... S'haurà de treure.—

La llevadora s'espanta. En tants anys

com exerceix, poch cops ha vist aquellas eynas, però fa'l cor fort.

—Jaume... escoltéu...

—Feu lo que vulguéu—diu el pobre home, assentat en un recó, el cap entre las mans, la vida en sospés.

—Mandri, es un noy, y molt maco! Siga la enhorabonal Deu vos do salut pera véurel gran!—

Un singlot convulsiu sachseja al gegant, que's guayta com un beneyt aquell pilotet de carn moradenca, llepissosa, caragolada: una mena de bestioleta sangnosa que comensa a bellugarse y a gemegar feblement en la falda de la llevadora.

Allò es l'hereu Mandri, aquell hereu tan desitjat. Y'l pare no sab qué fer ni dir: sols guayta, guayta, y sent dintre seu una mena d'escalf dolsa y tendra que li va'pujant fins a la gola, que se li nuha, y després li arriba a las parpellas, d'ahont n'ix en llàgrimas benfactoras que li amaran las colradas galdas.

—Mandri, en aquest món al costat d'una alegria, sempre hi há un dolor. Heu d'ésser home—diu el senyor metje, ab semblant ple de tristor.

La fosca endola la montanya y'l pla. Pel caminet vorejat d'esbarzers y pruneras bordas, baixa del Puig cap al poble una parella jova, enrahonantse a cau d'orella.

—No siguis beneyta dona—li va dihent ell, un xicotàs moreno, ben plantat, guapot.—Esuna desgracia... qué vols ferhi! Més haguera valgut la criatura; però mira, aixis, si aquest se moris, que tot podria ésser, donchs ja sabs que diuhen que té'l cap fet malbé de las eynas del metje, ja no'n vindrà cap més, a menys que ton pare's tornés a casar pera fernos la guitza... Creume, noya, femho aixis: el paperot al pare sobre tot; que no ho esbrini. Lo demés ja vindrà després. Ja has sentit qué ha dit l'Angeleta: Deu nos en guart d'un copet als polsos: ja estava llest. Fins potser al agafarlo... qui sab...

—Calla, Queló, calla! Sembla mentida que diguis aquestas cosas! Deu pot castigarnos... Per culpa teva, per haverte tu escoltat massa a ton pare y jo créuret a tu, ves si n'he donat als pares de trastorns... Y ara encara vols

que... Pobra mare! També me la estimava, no't pensis!...

Peró ell es tossut. Decantant el cap, dominant-la, li va parlant a poch a poch: sembla que la vol convence.

—Els camps... las casas... las vinyas; els boscos sols, més de setcents duros l'any... Tot per l'hereu, y nosaltres ¿qué?...—

Ella diu que no; s'escriuixeix, el rebutja, lluyta... calla y cedeix.

—¿Ho has entès bé?... Aixis...—

Y arriban a las primeras casas del poble sense dirse cap més mot, entesos ja.

—Mandri: la vostra filla y'l seu home son abaix qu'os demanan.

—No, no! No vull véurels!... Fora de casa! Ara ja tinch el noy!... Fora!—exclama'l viu-do ab un to vibrant.

Mes una dona l'agafa pel bras, una bona vehina.

—No siguis aixis, Jaume, per l'amor de Deu! La Marieta es la teva filla!... Déixala despedirse de sa mare!...—

Vestida de negre, ab sabatas de vellut y la caputxa de seda, menys blanca que son rostre d'escolada, la mare dorm son darrer son, ab un Sant Crist de plata al pit, uns rosaris als dits erts, voltada de ciris, en aquell mateix llit ahont ahir se blincava cridant, forta de dugas vidas.

En la cambra vorera, dintre son bressol de barca, dorm la son primera'l pilotet de carn vermellosa, closos els punys, estretament faihà, ab sa carona indefinida, el front contret...

—Pare,—diu la Marieta plorosa, casi bé tan groga com sa mare morta, que no gosa guaytarse—vos demano perdó, ja ho veyeu... La mare, al cel sia, no va ésser tan rencorosa com vos... Ara que no la tindreu a n'ella, no vulguéu viure aixis!...—

De primer, en Mandri calla. Ni menys s'ha guaytat a sa filla. Alli en la cambra hi son ara tots dos sols ab la morta. Una vehina entra y surt de puntetas, arreglant els cremallots dels ciris.

Després en Mandri's mira la mossa fit a fit. Ella abaixa'l cap y tremola: sembla que l'esguart del pagés li vulgui treure'ls pensaments de dintre'l cap pera llegirlos hi en el front.

—Noya—diu tristament—tu no ets pas do-

lenta: sols vas errada. Si es de cor que parlas, deixemho corre tot; per mi, com avans, per mor d'aqueix pobrissó que's queda sense mare.—

La Marieta s'estremeix tota.

—Deixémel veure, pare, si os plau.

—Ves, noya, ves... Tingas compte, qu'està malaltó!—

La dona d'en Quelò s'acosta al bressol de barca que va ésser el seu vint anys enrera.

Asseguda en una cadira baixa, una parenta velleta té a la falda un embolcall de llana fosca.

Allà dintre hi há l'hereu.

—Ja ho veus, Marieta, ja ho veus—diu la veu planyivola de la jaya—quinas cosas pasan al món! Té guáytatel, ves si es gros y llarch. Si troba una bona dida, aquest mossot se farà com un toro, però per arà veig que ningú se'n cuyda de cercarnhi, pobret! Mira, tot son pelleringas... Si s'arribés a omplir, quin goig que faria!...—

Y la vella pessiga las manetas rojas y flonjas, closas encara com en el claustre matern.

—Té—diu posant l'infantó en brassos de sa germana.—Ja qu'ets aquí, me'n aniré cap a casa, que's fa tart y ho tinch llunyet.—

La dona d'en Quelò s'assenta a la cadireta, prop del bressol. Una espelma crema demunt d'una calaixera, il·luminant feblement els objectes d'aquella cambra quieta, hont las ombras s'allargan confosas per las parets blanques y pel sostre creuhat de feixugas vigas blavas.

Y's va guaytant de la vora, vora, aquella criatura petita que té a la falda. Vol fer el cor fort, y li sembla que li ofega una pesanta llosa... Es son germà, l'hereu, aquell infantó sens defensa, que instintivament gira la carona contreta, vermellosa, ab tons groguenchs, vers el pit de la mossa.

L'hereu! son germà! el fill dels seus pares!...

Peró sent encara aquell ressó temptador: «Els camps... las casas... las vinyas; solzament els boscos donan ben bé setcents duros l'any... tot pera l'hereu, tot!...»

Y deslliga la gorreta, desfà l'estrenye-cap, y apareix la closca rodoneta cuberta de pel moixi... Junt als temporals hi há las senyals de l'eyna qu'ha tret al món una vida nova.

El petitet obre'ls ulls d'un negre blavós. Ha callat, y la boca ja ampla, de llabis groixudets, sembla que s'entrebadi ab un somriure placévol.

Els dits de la Marieta deixan anar el caparró: una esgarrifansa li ha posat tota la pell de gallina. Sense saber com ni per què, la llosa pesanta que li ofegava'l cor s'alsa, y ab un gran gemech surten a dolls las llàgrimas de sos ulls.

—No, no!... pobret!... no, no!...—

Y ab un moviment de senzillesa admirable, superb, se descorda'l gipó, bada la camisa de bri, y'n sobreix el pit de carn nevada, pintat de venetas blavas, rublert de sava vital. S'ajup sobre l'orfanet, y posa entre'ls llabiets que cercan piulant, el mugró moreno font de vida pera l'hereu.

Y al sentir la dolcíssima carícia de la boqueta xuclanera, s'esgarrija de plaher, d'un plaher sant y bo que la transforma tota.

—Noya! ¿qué fas?—diu de la porta estant la veu de son pare, que's va acostant vers ella.

Darrera d'en Mandri, la Marieta veu al seu home, el rostre trasmudat, poruch, mitj estúpit... y ella l'envolta d'un esguart fondo y tranquilisador.

—Ja ho veyéu, pare: a mi la llet me sobra; el senyor Grau diu que la nena no'ns viurá... ¿Quina dida pot tenir el vostre fill que'l vulgui més que sa germana?... ¿Oy, Queló? ¿Que't sab greu que crihi l'hereu?—

El xicotás acota'l cap. Devant d'aquell fet de la seva dona, quelcóm se li ha trencat cap endins, endins del pit ferreny, quelcóm dolent, com un rosech, que li feya mal; y arrambantse a la paret, creuha en ella'ls brassos, y amaganthi la morena cara, arrenca en un plor.

—Sou uns bons minyons—diu conmogut el pare.—Me'n recordaré sempre de lo que feu.—

Al hort comensan a vermellejar las cire-ras; per entre'ls sarrells de fullám vert, semblan els collarets de coral qu'hi ha deixat penjats, al anarsen, la primavera.

—Pare! Queló!... ¿Cap hont sou?—crida una veu fresca desde la passera.

—Aquí, noya... Cap el pou!—

Y per entre'ls enfilalls de monjeteras floridas, atravessa tota endolada una dona

resplandenta de joventut, ab un cistellet cubert d'un tovalló d'un blanch de neu a una mà, y al altre bras un infantó que sembla un pom de rosas.

—Aquí teniu el brenar—diu ella deixant el cistell demunt del margell del pou.

—Ay noy, té. Prenme aquest bordegassot que pesa com un plom. Tinch el bras ben adormit—afegeix posant el petitet en mans del seu home, que'l reb fentli la rialla.

L'alsa en l'ayre y'l fa volar, y'l menut, que belluga las cametas alegrement, ab sa mà molsuda, plena de clotets, vol pèndreli un clavell roig que penja entre las dents blacas del xicotás.

Mentres tant, la Marieta buyda'l cistell y fa las particions.

—Au, pare, comenséu a menjar! Tu, porta'l noy!... Vina aquí, fartot, vina!... Està que peta aquest mossot!...—

Y girantse, ab una rialleta, l'angeló altre cop als brassos, diu:

—Pare, guaytéu: l'hereu ja ha tret dugas dents... Miréuselas, qué blanquetes son!—

L. ESCARDOT.

NOVAS

Al ésser entregada la bandera de la *Unió Catalanista*, dalt del presbiteri de Poblet, sostinguda per donya Agnès Armengol de Badia y altres donas de totas las classes socials, el president de la *Unió* contestá en aquests termes:

La *Unió Catalanista* vos agraheix desde lo més pregón de la seva ánima catalana la preuhada, bandera que las donas de la nostra Catalunya han teixit tirantse la patriòtica llensadora d'un poble al altre pera que s'ia grandíós mantell qu'abrigui a tots els catalans de bona voluntat.

Grans mercés a vos, ilustre dama, y grans mercés a vosstras germanas en Patria Catalana. La *Unió Catalanista* vos fa serment de transmetre, si bé ab el mateix or potser ab més sanch encara a vostres fills, aquesta bandera que'ns entreguéu, tres voltas santa: santa pels recorts sagrats que simbolisa; santa per ésser feta ab sengles brins de seda eixits de cors de donas catalanas, y santa pel fi sublim a qu'está destinada, perque ella será la redemptora de la Patria.

Sobirans que bastireu a Poblet! Reys d'Aragó de nissaga catalana quins esperits avuy sembla que papallonejan per aquestas runas estimadas! La bandera que passejareu triomfant per mar y terra, la que fereu estimar dels vostres vassalls y respectar dels contraris, ha renaudet de sas cendras y ha volgut voleyar per primera vegada en aquest relicari de la nostra nacionalitat. Jo vos prech en nom de la *Unió Catalanista*, que vosstras ánimas visquin ab nosaltres pera que poguem sostenirla sempre triomfant, sempre gloriosa.

Comte d'Urgell, víctimas de Joan II y de Felip IV,

y vosaltres que os digueren Joseph Moragas y Bach de Roda y Rafel de Casanova y tots els defensors de las llibertats de la terra: la vostra sanch generosa no caygué en terror xorch, la llevor sembrada a Casp ha tret florida; mireula, quina flor més gemada y més hermosa! Regada ab sanch, res té d'extrany que nasqués ab sanch barrada.

Catalans! L'àngel de las nostras llars, el que'ns agombola de petits y'ns bressola ab cançons de la terra, el que'ns assadolla d'amor y ab nosaltres comparteix alegrias y tristesses, el que saludem ab els noms inefables de filla, d'esposa y de mare, ens recorda que tenim Patria, però Patria única, sola, indivisible, simbolisada en aquests quatre pals de sanch sobre camp d'or, defensats pel gloriós cavaller Sant Jordi del dragó que rastrejant dessobre d'ells pretén entelar la seva puresa immaculada. Estimemla tots aquesta bandera, veneremla tots y defensem-la, qu'ella es la Patria. Ab nostres brassos estrenyemla sobre del nostre cor mentres batigui, y quan vingui la mort, que fentnos de mortalla'ns abrassi a nosaltres.

Catalans, germans meus! Ja tenim bandera!
Catalunya! Aixecat y caminal

La setmana passada oferirem nostre tribut a la bandera de las donas catalanas ab el Suplement artístich que tanta acceptació tingué y que ben prompte quedà escampat per tot Catalunya, essent disputada sa adquisició en las poblacions hont més adeptes té'l Catalanisme y veyentnos precisats a ferne novas remesas. A Poblet, en l'acte d'entrega de la bandera, se'n veyan també molts exemplar en mans dels concurrents a la festa, que'ls adquiriran pera tenir un recort gràfich y complet de la hermosa ensenya.

Pagat, donchs, nostre tribut ab l'anterior número, sols ens resta expressar en el present la satisfacció que sentim per la bona acollida que aquell tingué entre'ls catalanistas, als que creyem haver fet un bon servey, essent degut aquest, en gran part, a la *Unió* y a n'en Riquer, que'ns donaren totas las facilitats pera reproduhir els diversos detalls de la bandera qu'ornavan nostre Suplement artístich.

A propòsit:

En Bonaventura Bassegoda escrivia l'altra nit a *La Renaixensa*, ocupantse de la bandera de la *Unió* regalada per las donas, «qu'ella sia nostre guiatje y nostra senyera, y que devall de sos plechs no'ns hi ajuntém may més que pera fer patria.»

Quelcóm semblant se diu aquesta setmana a JOVENTUT en l'article de fons, al recomanar que la bandera de la patria «se la tingui allunyada de tota manifestació politica, religiosa o social en que'l cor y la pensa de tots els catalans no hi vibrin al unisson en armonia absoluta.»

Ara bé: el company nostre qu'ha escrit aixó darrer no's distingeix pas per sas idees catolicas; en cambi'l senyor Bassegoda es catòlich, y no obstant, abdós pensan igual, abdós s'entenen al honorar la bandera, colo-

cantla en son degut lloch y colocantshi ells també.

Els mal aconsellats, els mesquins o'ls sectaris no son, no poden ésser vers catalanistas: per aixó creyem qu'en lo successiu tots els autonomistas de la *Unió* obraran en aquest punt a tenor del petit exemple citat, sense que ningú vulgui convertir en religiosa una bandera que no'ns hem empenyat may en que fos atea, o al revés. Catalans som, catalana es la bandera, y qui li vulgui donar altra significació, fa un tort a ella y a la causa de Catalunya que's vol que representi. Nosaltres no'ns proposém pas seguir a ningú per aytal camí. Y com que nostra causa autonomista es gran, no creyem pas haverlo may d'empendre, donchs de cap home de cor y catalanista sincer esperém semblants petitesseas.

Ab motiu de l'anada a Poblet de la Junta Permanent de la *Unió Catalanista* pera la festa de la bandera, se celebraren a Espluga de Francolí y a Montblanch dos importants *meetings*, a la tarda y a la nit, respectivament, del diumenge de Pasqua, organissats per las Associacions Catalanistas de ditas poblacions.

En el primer hi prengueren part els senyors Porta, president de l'Associació de la Espluga, Serrat, Ferré y Gendre, Monegal, Martí y Julià, Campmany y Roca, que digueren ésser doctrina d'amor la catalanista, y de vera llibertat; defensaren l'us de la llengua catalana com oficial; digueren que calia recordar que no sempre Catalunya ha estat unida a altre poble; que Catalunya te pia exercit y no obligatori com el d'ara, tenia marina que no s'enfonzava com la d'avuy ab tot y ésser pagada ab bona moneda; que calia que desapareguessin las paraulas *catalans* y *catalanistas*, però quan el Catalanisme hagi realisat sa obra de llibertat y de salvació; qu'hem d'ésser continuadors dels que bastiren monastirs com el de Poblet, no obra de frares, sinó obra d'artistas y espill del gran esperit d'un poble; qu'ara'ls reys passen per allà hont volen, y que nosaltres no'ls deixavam passar sense jurar respecte a nostras lleys; que cal defensar la tradició quan es gran com la nostra, però ensemps defensar la vera llibertat, al revés de lo que fan els castellans que'ns volen fer perdre nostra personalitat, y en nom de la llibertat ens envian els Lerroux, moderns tirans disfressats de liberals, com en temps de Felip IV ens enviavan els tercis. Se digué que cal que'l poble tingui representants verdaders, y no com ara representants de la farsa politica; s'encomià la necessitat de que'l Catalanisme digui sempre la veritat a fi de que sols els convensuts vinguin ab nosaltres; se combateren las quintas, se remarcá que tot poble ha de governarse segons sa particular naturalesa, y que sols anirà bé Espanya quan

tots els pobles que la formen se penetrin d'aquest principi y vulguin partir de la base de la diferenciació pera regirse degudament.

En el *meeting* de Montblanch parlaren els senyors Roig y Pruna, Martínez y Serinà, Roger de Llúria, Serrat, Martí y Julia, Campmany y Roca, fent avinent que'l Catalanisme no sols vol la llibertat de Catalunya, sinó la de tots sos fills y habitants, puig combat el servey militar obligatori y altrás tiranias del Estat; s'encomiaren las antigas y democráticas Corts catalanas; s'afirma qu'esser catalanista es tenir conciencia de la propia personalitat, y per tant ésser lliberal y conscient; no som reaccionaris ni demagogs: som catalans, defensors dels drets nostres y de las nostras llibertats, sense que la idea catalanista sia per'xo amiga de cap privilegi ni acaparament, desitjant com desitja'l mello-rament dels pobres; se recorda que'l Catalanisme no ha tingut ni tindrà may quefes; s'insisti en la necessitat de no tenir a Catalunya empleyats forasters, y de procedir honrada y catalanament en tots nostres actes públichs y privats. Ademés se feu notar qu'en el tros de patria catalana qu'avuy se diu *provincia* de Tarragona, hi abundan brillants restes de la Catalunya històrica que'ns han d'estimular pera refernos y aixecarnos sobre nostras runas bastint altre cop, y més fort que may, el casal de nostra nacionalitat.

Abdós *meetings* se vegeren concorreguts per inmensa gentada procedenta de Tarragona, de Barcelona y dels pobles d'aquella comarca, que recordaran sens dubte ab fruïció las festas que s'acaban de celebrar ab motiu de la entrega de la bandera, festas qu'han donat ocasió a que nostras ideas tinguin nous adeptes, quin número anirà augmentant al redós de las novellas associacions allí establertas pera trevallar ardidament desd'ara en bé de la causa de Catalunya.

Ab motiu de la excursió a Poblet, foren molts els catalanistas que s'arribaren fins a Tarragona, ja acompanyant al Orfeo, ja per compte propi. Entre aquests hem de ter esment de nostre estimat amic en Joan Linares, redactor de *Llibertat* de Palafrugell, y de nostre company en Pujola y Vallès, els quals visitaren el centre federal «L'Avensada», que tingué a bé obsequiarlos ab un *meeting* en el que no cal dir si foren realment avensadas las ideas autonomistas y de diferents ordres que tingueren ocasió d'exposar.

L'excés d'original ens privà en nostre darrer número de donar una complerta informació dels quadros exposats a ca'n Parés. Aixís no ferem esment de dugas obras molt remarcables d'en Joan Llimona, tals com els quadros *Hospici de vells* y *Contemplació*, molt ben sentits un y altre y executats ab aquell desembrás tan característich del autor.

En Llimona es un artista y un creyent; es un místich modern, però quan de debó encerta, com ara, demostra haver trobat la bellesa tant o més per lasinceritat y la humanitat dels assumptes escullits, y pel ver sentiment de la realitat, com per la sugesió de sas particulars creencias, que, naturalment, se fan ben ostensibles en tots sos quadros.

Els que darrerament ha exposat han merescut generals y justas lloansas.

El 28 de maig tingué lloch al Ateneu Barcelonés una important vetllada necrológica dedicada a enaltir la memoria del poeta català Anicet de Pàges de Puig, de quina mort donarem compte oportunament en aquestas planas encomiant las grans qualitats d'escriptor que l'adornavan.

Al acte hi havia representacions de la *Unió Catalanista*, «Lliga Regionalista», «Jochs Florals», «Orfeo Català», «Mestres en gay saber», «Escola de Bellas Arts» y algunas altrás entitats. El públich era escas, demostrantse una vegada més quel'obra d'en Pàges de Puig no es coneguda y admirada en la mida que deu esserho.

El senyor Bassegoda llegí un estudi d'en Artur Masriera sobre'l temperament del genial poeta a qui s'honorava, y a continuació nostre company Salvador Vilaregut donà lectura a un trevall crítich sobre'l mateix, trevall qu'era degut al senyor Franquesa y Gomis y en el que's posava en evidència'l fervent amor d'en Pàges de Puig a la institució dels Jochs Florals, en quins volums s'hi troba continguda tota sa obra poética sense que hi hagi memoria de que may hagués concorregut a cap més certamen.

El senyor Folch y Torres (Manel) donà lectura a las poesias d'en Pàges de Puig *Plenitut* y *Per sempre més*, y en Vilaregut llegí l'*Absolució* y *L'ànima en pena*, que produhiren extraordinari efecte provocant entusiasmas aplaudiments.

Se clogué la vetllada ab un sentit parlament del senyor Abadal, que presidia l'acte.

Varias erradas de caixa aparegueren en nostre darrer número y en el suplement que l'acompanyava dedicat a la bandera de la *Unió Catalanista*. Las més importants son las següents:

En l'article d'en Santiago Gubern *Salvem la República*, allà hont diu: «avuy ja no's parla sino de las ventatjas del pensament lliure», devia dir «avuy ja no's parla en serio de las ventatjas del pensament lliure.»

En el *Parlament endressat a la dona catalana* per Agnès Armengol de Badia, hi há un vers que diu: «de la congesta la veu clara y pura», devent dir: «de la congesta la deu clara y pura».